

FORSVARSMINISTERIET

23. maj 2016

NOTAT 46: BOEINGS HENVENDELSE TIL FORSVARSUDVALGET

Spørgsmål

Dette notat besvarer følgende spørgsmål:

"Ministeren bedes kommentere på flyproducenten Boeings henvendelse vedr. fejlagtige beregninger som grundlag for typevalget. Herunder bedes ministeren redegøre for de præmisser, som beregningerne af Super Hornet er foretaget på, som Boeing mener er fejlagtige samt redegøre for, hvordan det kan lade sig gøre, at producenterne er så uenige med Forsvarsministeriets beregninger."

Grundlag

Notatet baseres på typevalgsevalueringen, herunder US Navy International Programs Office' besvarelse af Forsvarsministeriets "Request for Binding Information" (RBI 2014). Endvidere materiale udleveret af Boeing til Forsvarsudvalget den 19. maj 2016 samt det amerikanske statsbudget US FY2017 Presidential Budget (benævnt PB2017 herefter).

Sagsfremstilling

Boeings henvendelse til Forsvarsudvalget

Boeing har i en henvendelse til Forsvarsudvalget den 19. maj 2016 rettet kritik af de estimerede levetidsomkostninger for F/A-18 Super Hornet i typevalgsrapporten. Det fremgår af materiale udleveret til Forsvarsudvalget den 18. maj 2016, at Boeing retter kritik af flere forhold i beregningen af levetidsomkostningerne:

- 1) At Forsvarsministeriet evaluerer den to-sædede F-version af Super Hornet frem for den én-sædede E-version.
- 2) At Forsvarsministeriet anvender en forventet stilletid for F/A-18 Super Hornet på 6.000 flyvetimer jf. oplysninger fra US Navy i svar på RBI2014.
- 3) At de beregnede omkostninger for F/A-18 er overvurderet med 50-100 pct.

Vedrørende punkt 1 og punkt 2 henvises til notat 31 (vedr. to-sædet Super Hornet) og notat 32 (vedr. stilletid for F/A-18F Super Hornet). Endvidere henvises til notat 57 (Kammeradvokatens vurdering af Boeings oplysninger). Resten af dette notat omhandler punkt 3.

F/A-18 Super Hornet - anskaffelsesudgifter

I materialet fra Boeing refereres til det amerikanske statsbudget for 2017 (PB2017) og en amerikansk budgetteret købspris på 78 mio. US dollar pr. fly vedrørende køb af to F/A-18 i 2017. Endvidere har Boeing omregnet typevalgsrapportens samlede anskaffelsesudgifter til

en gennemsnitlig anskaffelsesudgift pr. Super Hornet fly på 125 mio. US dollar ved at dividere de samlede anskaffelsesudgifter med 38 flystel¹.

De to tal for F/A-18F (78 mio. og 125 mio.) kan ikke sammenlignes. De 78 mio. er den såkaldte "fly-away cost" bestående af prisen for selve flyet inklusive motor samt udstyr til flyet, herunder f.eks. eksterne brændstoftanke, flyets forsvarssystemer mv. Dette fremgår af PB2017, der er angivet som kilde af Boeing. Der er således tale om en delmængde af den samlede anskaffelse af en ny kampflykapacitet.

Derimod afspejler anskaffelsesomkostningerne i typevalgsrapporten den fulde anskaffelse inkl. reservedele, støtteudstyr, våben, bygningsinvesteringer, simulatorer, leveringsomkostninger mv. Beregning af de samlede anskaffelsesomkostningerne i typevalgsgrundlaget baseres på oplysninger leveret af U.S. Navy International Program Office ved køb af F/A-18F Super Hornet².

F-35A Joint Strike Fighter - anskaffelsesudgifter

Det har ikke været muligt, at genfinde den af Boeing anførte stykpris på 102 mio. US dollar pr. F-35A i PB2017. Der budgetteres i PB2017 med en pris (fly away cost) for stel inkl. motor og udstyr til flyet på 99 mio. US dollar i 2017, hvoraf selve flyet inkl. motor udgør 93,5 mio. kr. Prisen vedrører 43 styk F-35A til levering i 2019.

Dertil kommer, at den budgetterede pris i PB2017 for et fly til levering i 2019 ikke kan sammenlignes med den gennemsnitlige anskaffelsespris i typevalgsrapporten (beregnet af Boeing til 85 mio. US dollar):

- Priserne i typevalgsrapporten er baseret på levering af størstedelen af flyene i perioden 2022-2024. Anskaffelsesomkostningerne i typevalgsrapporten er således baseret på Joint Strike Fighter programmets forventede priser pr. fly i senere produktionskontrakter, herunder også flerårige kontrakter, hvor F-35A er gået i egentlig fuld produktion til en lavere pris pr. styk. F-35A produceres i dag på ét-årige kontrakter benævnt "Low Rate Initial Production" eller LRIP, indtil flyet er færdigudviklet i 2018. Prisen på 99 eller 93,5 mio. pr. fly, der budgetteres med i PB2017, er baseret på indgåelse af en sådan LRIP kontrakt med producenten, hvor flyet endnu ikke er i fuld produktion.
- I Boeings materiale beregnes den gennemsnitlige fulde anskaffelsespris i typevalgsrapporten pr. F-35A til 85 mio. ved at dividere anskaffelsesomkostningerne i typevalgsrapporten med antal fly. Der tages i den forbindelse ikke højde for, at anskaffelsesomkostningerne i typevalgsrapporten er beregnet ved hjælp af nutidsværdimetoden jf. best practice inden for sammenligning af investeringsprojekter. Nutidsværdimetoden er særlig velegnet til at sammenligne investeringer, men tallene kan ikke anvendes til budgettering. Som præsenteret ved offentliggørelsen af beslutningsgrundlaget er de estimerede fulde anskaffelsesudgifter for F-35A på 17,3 mia. kr. uden anvendelse af nutidsværdimetoden. Det svarer til en gennemsnitlig anskaffel-

¹ Boeing har anvendt en valutakurs på 6,5 kroner pr. US dollar i omregningen til US dollar. Det understreges, at anskaffelsesomkostningerne i typevalgsrapporten på 30,9 mia. kr. er opgjort efter nutidsværdimetoden. Den samlede anskaffelsespris uden brug af nutidsværdimetoden er på 33,8 mia. kr. jf. præsentationen ved offentliggørelsen.

² For den del der anskaffes hos US Navy, idet dele af anskaffelsen ikke sker hos US Navy, herunder f.eks. infrastrukturinvesteringer på flyestationen.

sespris pr. F-35A er på 98 mio. US dollar³ for den fulde anskaffelse. Det bemærkes, at typevalgsrapporten og dermed de 98 mio. kr. pr. F-35A er i 2014 priser.

Flyvetimepriser

I materialet fra Boeing sidestilles flyvetimepriser for F/A-18 Super Hornet (16.261 US dollar) og F-35A Joint Strike Fighter (34.007 US dollar) fra to såkaldte "Selected Acquisition Reports" (SAR). SAR rapporter udarbejdes årligt af det amerikanske forsvarsministerium for udvalgte større materielanskaffelser. For Super Hornet refereres til en SAR rapport for 2012, mens der for Joint Strike Fighter refereres til en rapport for 2014.

Forsvarsministeriet har ikke detaljeret indsigt i de forudsætninger og beregninger, der ligger bag de opgjorte flyvetimepriser i SAR rapporterne. Sikkert er det dog, at de amerikanske beregninger af flyvetimepriser ikke umiddelbart kan anvendes til at sammenligne kandidaternes økonomi i en dansk kontekst.

Således fremgår der af SAR rapporten for F-35 også amerikanske flyvetimepriser for F-16. Det fremgår, at F-16 flyvetimeprisen svarer til ca. 78 pct. af flyvetimeprisen for F-35A. Det skulle, efter Boeings metoder, give følgende sammenligningsgrundlag ift. flyvetimer:

Joint Strike Fighter	34.007 USD
F-16	26.700 USD
F/A-18F Super Hornet	16.261 USD

Forsvarsministeriet har som nævnt ikke detaljeret indsigt i de bagvedliggende forudsætninger, men noget af forskellen kunne formodes at ligge i, at F/A-18F Super Hornet opererer fra hangarskibe, imens F-35A og F-16 opererer fra land med deraf følgende forskelle i opgørelsesmetoder, drifts- og vedligeholdelsesstruktur og operationsmønstre.

³ Ved omregning fra kroner til US dollar med omvekslingskursen anvendt i typevalgsrapporten på ca. 6,3.